

KÁRPÁT-HAZA

# SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

2025/ 1. szám

BARANYAI NÓRA

A határon túli magyar pártok társadalmi támogatottságának változásai

PÁSZTÓ VIVIEN

Társadalmi-gazdasági helyzetkép a Kárpát-medencéből:  
A szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági helyzetének elemzése

TURY-NAGY MIKLÓS

Ukrajna gazdasági térszerkezetének átrendeződése függetlenedésétől napjainkig

HORVÁTH CSABA SÁNDOR

A magyar vasútépítések mögött húzódó érdekek a Habsburg Birodalom  
és az Osztrák–Magyar Monarchia időszakában

TÓTH TAMARA

A vendégmunkás irodalmi reprezentációi a jugoszláv  
gazdasági reformok kontextusainak tükrében

TÓZSÉR ANETT

A hitélet jellemzői Erdélyben

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

# KÁRPÁT-HAZA SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS  
INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

2025/ 1. szám



# KÁRPÁT-HAZA SZEMLE

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYARSÁGKUTATÁS  
INTERDISZCIPLINÁRIS SZAKMAI FOLYÓIRATA

2025/ 1. szám

Nemzetstratégiai Kutatóintézet  
Budapest, 2025

KÁRPÁT-HAZA SZEMLE 2025/ 1. szám

A Kárpát-medencei magyarságkutatás interdiszciplináris szakmai folyóirata

KIADJA A NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

1054 Budapest, Nagysándor József utca 8.

Felelős kiadó: Szász Jenő

Szerkesztőbizottság

Bakk Miklós, Bali János, Benedek József, Csata Zsombor, Farkas György,  
Hajdú Zoltán, Kovály Katalin, Lampl Zsuzsanna, Magyar Zoltán,  
Nagy Benedek, Nagy Imre, Péntek János, Péti Márton, Pozsony Ferenc,  
Rácz Szilárd, Salamin Géza, Schwarcz Gyöngyi, Szilágyi Ferenc,  
Sztók Szilvia, Tóth Géza, Török Ibolya, Tózsér Anett

Szerkesztő

Ress Boglárka

A szerkesztő munkatársa

Bern Andrea, Borbándi Erik

Tördelőszerkesztő

Simon Andrea

Tipográfus

Nádas Zsófia

Nemzetstratégiai Kutatóintézet © 2025, Budapest

Minden jog fenntartva

A kötetben szereplő írások tartalma nem feltétlenül tükrözi a kiadó álláspontját.

ISSN 2732-1789

# TARTALOM

<b>TANULMÁNYOK</b>	<b>6</b>
Baranyai Nóra A határon túli magyar pártok társadalmi támogatottságának változásai	6
Pásztó Vivien Társadalmi-gazdasági helyzetkép a Kárpát-medencéből: A szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági helyzetének elemzése	23
Tury-Nagy Miklós Ukrajna gazdasági térszerkezetének átrendeződése függetlenedésétől napjainkig	36
Horváth Csaba Sándor A magyar vasútépítések mögött húzódó érdekek a Habsburg Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia időszakában	62
Tóth Tamara A vendégmunkás irodalmi reprezentációi a jugoszláv gazdasági reformok kontextusainak tükrében	94
Tózsér Anett A hitélet jellemzői Erdélyben	117
<b>ABSZTRAKTOK</b>	<b>128</b>

## Pásztó Vivien

Selye János Egyetem, Gazdaságtudományi és Informatikai Kar, Komárom

Társadalmi-gazdasági helyzetkép a Kárpát-medencéből:

A szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági helyzetének elemzése

*Kárpát-haza Szemle*, 2025 (1), pp. 23–35, 128–129.

DOI-azonosító: 10.64605/KHSZ.2025.1.02

Társadalmi-gazdasági helyzetkép a Kárpát-medencéből:  
A szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági  
helyzetének elemzése

A Kárpát-medencében végzett kutatások leginkább regionális, kulturális, demográfiai és oktatásügyi problémák elemzésére koncentrálnak. A külföldön élő magyarság vonatkozásában a gazdasági helyzet feltérképezése, az adatok hiánya miatt elmarad. Az elmúlt időszakban született néhány nagy volumenű kutatás, azonban az adatok folyamatos aktualizálása nem történik meg. Jelen tanulmány Szlovákia, azon belül az itt élő magyarság társadalmi-gazdasági helyzetképének felvázolására vállalkozik. A tanulmány szekunder kutatásra épül. A kutatás módszertani háttere elsősorban releváns szakirodalom-kutatáson alapul, valamint a 2021-es népszámlálási adatok feldolgozására. A tanulmány célja, hogy egy összefoglaló és átlátható képet nyújtson a szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági helyzetéről. Az elemzés korlátja, hogy a népszámlálásból származó gazdasági adatok nem feltétlenül a szlovákiai magyarságra vonatkoznak, hanem kerületi és járási lebontásban érhetők el.

A Socio-economic portrait from the Carpathian Basin: Analysis of the socio-economic situation of Hungarians in Slovakia

Vast majority of the research projects observing various features of the Carpathian Basin focus their analysis of regional, cultural, demographic and educational problems. Concerning Hungarians living outside the fatherland, mapping the economic situation hardly feasible due to the lack of data. In recent times some large-scale research has been carried out, but the collected data is no longer being updated continuously. This study, based on secondary research attempts to outline the socio-economic situation of Slovakia and the Hungarians living in the country. The methodological background is primarily analysis of the relevant literature, and the 2021 census data, aiming to provide a summary and transparent picture of the socio-economic situation of Hungarians in Slovakia. However, the perspective of the study is limited to some extent as the available data of economic features in the census do not refer specifically Hungarians in Slovakia and are available on regional and district level.

# PÁSZTÓ VIVIEN

## Társadalmi-gazdasági helyzetkép a Kárpát-medencéből: A szlovákiai magyarság társadalmi-gazdasági helyzetének elemzése

### 1. Bevezető

A Kárpát-medencében végzett kutatások fókuszba kulturális, regionális, demográfiai és oktatásügyi problémák feltárására irányul. A szakirodalom azt mutatja, hogy a határon túli magyarság társadalmi-gazdasági problémáinak feltérképezése legtöbb esetben elméleti síkon kerül bemutatásra, a mennyiségi adatok hiányoznak. Közel húsz év távlatában született néhány nagy volumenű kutatás, többek között a *Mozaik (2001)*, a *GeneZYs (2015)*, illetve a *Magyar Ifjúság Kutatás (2016)*, amelyek megkísérelték felmérni a Kárpát-medencében élő magyarságra vonatkozó társadalmi-gazdasági aspektusokat. Ezen kutatások leginkább a Kárpát-medencében elterülő négy nagy külhoni régió (Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja) helyzetének bemutatására koncentrálnak. Annak tudatában, hogy számos szociológus, néprajzkutató, művelődés-, és irodalomtörténész, illetve kutató szakember érdeklődését felkeltette a téma, még mindig adott a terep hiánypótló kutatások elvégzésére a témakör kapcsán. Jelen tanulmány társadalmi-gazdasági helyzetképet kíván nyújtani a Szlovákiában (Felvidéken) élő magyarságról. A tanulmány szekunder kutatáson alapul, a kutatás módszertani bázisát a témakört taglaló szakirodalom feltárása, valamint az elérhető statisztikai, mennyiségi adatok elemzése adja. A statisztikai adatok forrása a 2021-es népszámlálási adatok. Jelen szekunder kutatás korlátja a felvidéki magyarságra vonatkozó

aktuális gazdasági adatok elérhetősége, illetve a meglévő népszámlálási források sem térnek ki kifejezetten a magyarságot érintő társadalmi és gazdasági adatok bemutatására.

### 2. Elméleti keretek a Kárpát-medencéből

A Kárpát-medencében végzett kutatások zöme társadalomstatisztikai, azaz etnikai központú és területi statisztikai központú előzményekre koncentrálnak. Társadalomstatisztikai szempontból a meglévő kutatások jelentős része szociológiai indíttatású, amelyek munkaerőpiaci jellemzők és iskolai végzettség alapján vizsgálják a problémát. A kutatók jellemzően egy adott ország jelentős magyar lélekszámmal rendelkező térségét vizsgálják népszámlálási adatok mentén. A területi statisztikai fókuszú megközelítés alapján a kutatók a társadalom-, és gazdaságstatisztikai adatok elemzését célozzák meg (BORBÉLY ET AL., 2022). A Kárpát-medencében lévő magyarok települések jelentős hányada az anyaországon kívül fekszik. A Kárpát-medencei magyarságról készülő felmérések és kutatások elvégzése országos szinten komplex feladatnak bizonyul. A népszámlálási módszerek sokfélesége miatt a nemzetiségi és anyanyelvi adatok torzulnak, egyre nehezebb kizárólag statisztikai adatokra támaszkodni. Hiánypótló felméréseknek és kutatásoknak ad teret a Kárpát-medencében anyaországon

kívül élő magyarság és magyarlakta térségek társadalmi-gazdasági helyzetének vizsgálata (PÉTI ET AL., 2020; PAPP Z., 2012). A meglévő szakirodalom taglalja, hogy a határon túli magyarság társadalmi megítélése során mérvadó szempont a területi elhelyezkedés. Azon régiók, ahol a magyarság többségben van, még hangsúlyosabb szerepet töltenek be a fejlődési ütem gyorsasága és a magyarság fennmaradása szempontjából (BORBÉLY, 2020). A Kárpát-medence magyarlakta régióinak társadalmi-gazdasági helyzetét és fejlődési ütemét jelentős mértékben határozza meg a külső környezet (globalizáció, gazdasági és egészségügyi válságok stb.). Az Európai Unióhoz való csatlakozás hatással van az egyes országok fejlődési lehetőségeire. Biztosítottabbak között a közös piachoz és támogatásokhoz való hozzáférés, illetve a gazdasági reformok pozitív következményei tapasztalhatók. Az EU-hoz nem tartozó országok (Szerbia, Ukrajna) gazdasági fejlettségi szintje nem haladja meg az uniós átlagot, aminek számos oka van (rendszerint, geopolitikai konfliktusok stb.) (LÖCSEI ET AL., 2021). Egy adott régió fejlődési tendenciáját meghatározza, hogy mely országhoz tartozik. Az egyes térségek közötti társadalmi-gazdasági különbségek az országos folyamatok szerint alakulnak, az egyes kormányok gazdaság-, és geopolitikai tevékenységétől függenek. A Kárpát-medence magyarlakta régióinak gazdasági fejlődése a 2010-es években következett be. A határon túli magyarság csekély százaléka él gyorsan fejlődő területen. Kárpátalja és a Vajdaság számára Kárpát-medencei és uniós viszonylatban sem sikerült a felzárkózás a többi országhoz viszonyítva. Az utóbbi időben a koronavírus-járványt követően Kárpátalját az orosz-ukrán fejtámadás invázió hátráltatja. (Uo.).

A kisebbségben élő magyar közösségekre a szociodemográfia és létszám tekintetében is más jellemzők vonatkoznak. Az ide tartozó térségeket méret szerint két csoportba lehet besorolni. A nagyobb magyar közösségekhez tartozik Felvidék (Szlovákia), Erdély (Románia), Kárpátalja (Ukrajna) és Vajdaság (Szerbia). A kisebb magyar közösségek csoportját az ausztriai, horvátországi és szlovéniai magyar közösségek csoportja alkotja. A magyar közösségek között geológiai, strukturális és nyelvhasználati eltérések is érzékelhetők (PAPP Z., 2012). Ausztria területén, Burgenlandban élő őshonos őrvidéki magyarság erősen megfogyatkozott az évek során. Horvátországban és Szlovéniában ugyancsak

egyre kevesebb a magukat magyar nemzetiségűnek vallók száma. Romániában Erdély és a Partium térségében él a legtöbb külföldi magyar. Az egymilliót is meghaladó magyar közösség Székelyföldön és a magyar határ mentén összpontosul. Szlovákiában él a Kárpát-medencei magyarság második legnagyobb határon túli magyar lakossága. Az országban élő magyarok többsége a magyar határ mentén él. Jelentős arányban magyarok által lakott területnek számít Csallóköz, Rév-Komárom és Párkány térsége, valamint Fülek és Rozsnyó térsége. Ukrajnában élő magyarság a magyar határ közelében él. Több mint két évtizede nem volt népszámlálás az országban. Ennek ellenére előre-vehető, hogy a magyarság csökkent, legfőképp az emigráció miatt. Szerbiában a Vajdaságban élő magyarság elszórtan és tömbbe rendeződve is megtalálható (KOVÁCS-ROVÁCS, 2021).

Csata, Schwarz, Péti és Borbély (2021) tanulmányukban szociológiai kutatást végeztek 2018 és 2019 között a Kárpát-medencében élő magyarok életminőségével kapcsolatban. Kérdőíves elemzésükből kiderül, hogy a felvidéki és erdélyi magyarok körében a munkanélküliség magasabb az országos átlagnál, viszont a kárpátaljai és vajdasági magyarok körében a háztartásbéli aránya rendkívül magas, ami rejtett munkanélküliségre utal. Továbbá a felmérés alapján kimutatható, hogy Kárpátalján és Vajdaságban a jövedelmi szint a legalacsonyabb, míg az anyaországi és felvidéki magyarok jövedelmi szintje a legmagasabb. A szerzők a gazdasági helyzet felmérésén túl, a társadalmi helyzet feltárására is hangsúlyt fektettek. A felsőoktatásban végzettséget szerző külföldi magyarok aránya Erdélyben és Felvidéken a legmagasabb. Alap-, és középfokú végzettséggel rendelkezők aránya változatosabb az egyes régiók között. Továbbá a vizsgálatból kiderül, hogy a kárpátaljai magyarok beszélik legkevésbé a többségi nyelvet, vagyis az ukránt.

### 3. Általánosságban, társadalmi-gazdasági tekintetben Felvidékről

A szlovákiai magyarságot érintő kutatások jelentős százaléka a szociológiai és demográfiai, illetve nyelvhasználati kérdéskörre koncentrál. Ezen kívül etnográfiai,

regionális politikai és gazdasági jellegű kutatások is megjelentek. A szlovákiai magyarság jellemzően a határ menti területeken és bizonyos földrajzi régiókban él, ebből kifolyólag a felmérések nem országos szinten történnek, hanem ezen területekre fókuszálva. Szlovákia déli térségében lakik a legtöbb magyar nemzetiségű lakos. Szlovákiában közel 506 olyan település van, ahol a magyarság aránya megüti a 10 %-ot (HORBULÁK-DEMETER, 2022). Szlovákiában a komáromi járásban (63,8%) és a dunaszerdahelyi járásban (75%) él a legtöbb magyar nemzetiségű polgár. A 90-es években a dél-szlovákiai (felvidéki) térség fejlett területnek számított az egy főre jutó GDP alapján. Napjainkban Csallóköz (Pozsony vonzáskörzete miatt) kivételével az elmaradás jellemző ezen térségre. A régióba kevesebb állami és uniós támogatás érkezik, a nagyvállalatok terjeszkedése elmarad, valamint a közlekedési feltételek is rosszabbak. A határmenti séget kihasználva a magyar lakosok többször vesznek igénybe magyarországi szolgáltatást, illetve anyországi felsőoktatási intézmény mellett döntenek (MOLNÁR ET AL., 2020). Etnodemográfiai tekintetben 2001 és 2011 között a felvidéki szóránymagyarság mintegy negyedével, a többsmagyarság 8%-kal csökkent. A 2001-es népszámlálási adatok alapján 520 528-an, a 2011-es népszámlálási adatok alapján 458 467-en vallották magukat magyar nemzetiségűnek. A magyarok lélekszáma Komárom és Dunaszerdahely városában is lecsökkent. A felvidéki magyarság fogyásának oka leginkább a vegyes házasságokból következő asszimiláció, illetve a természetes fogyás. A felvidéki magyarság Szlovákiát és Felvidéket is szinte azonos arányban azonosítja szülőföldjeként. Amennyiben társadalmi-gazdasági szintű elemzést kívánunk végezni a határon túli magyarságot vizsgálva, korrekt eredményekkel szolgálhatunk, ha a magyarság által többségben lakott régiókra fókuszálunk. Általánosságban elmondható viszont, hogy az ilyen és hasonló jellegű kutatásokból hiány van. A területileg differenciált kutatások száma kevés, annak ellenére, hogy szükség lenne rájuk (BODÓ, 2020; MÁTÉ, 2021).

A Kárpát-medencében számos kutatás készült a nemzeti azonosságtudat témakörében. Ilyen volt az 1999-es kérdőíves felmérés a szlovákiai 18 feletti felnőttek körében. A minta 800 főből állt, a felmérés célja a szlovákiai magyarság azonosságtudatának vizsgálata volt.

Továbbá a Kárpát Panel felmérés 2007-ben és 2010-ben valósult meg, a Kárpát-medencében élő magyarság társadalmi és gazdasági aspektusainak vizsgálata céljából (TÖZSÉR, 2020).

A 2021-es népszámlálási adatok szerint 422 065 magyar nemzetiségű állampolgár él Szlovákiában. Ezen népszámlálás kapcsán már biztosították a második nemzetiség megjelölésének lehetőségét is, így további 34 089 állampolgár vallott magyarságáról. Ezen személyek kettős azonosságtudattal rendelkeznek (HORBULÁK-DEMETER, 2022). Az 1. táblázat a Szlovák Köztársaságban élő, magyar nemzetiséggel rendelkező lakosok számát mutatja be az összes kerület lebontásában. Ahogy a szakirodalom is alátámasztja, úgy a 2021-es népszámlálási adatok is bebizonyítják, hogy a legtöbb magyar nemzetiségű polgár a nyitrai (22,31%) és a nagyszombati (20,46%) kerületben él.

### 1. táblázat:

#### Lakosok száma magyar nemzetiség szerint a Szlovák Köztársaság összes régiójában 2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Nyitrai kerület	151 213	22,31%
Nagyszombati kerület	115 831	20,46%
Kassai kerület	66 210	8,46%
Besztercebányai kerület	65 865	10,53%
Pozsonyi kerület	20 657	2,87%
Trencsényi kerület	841	0,15%
Eperjesi kerület	809	0,10%
Zsolnai kerület	639	0,09%

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

A 2. táblázat (lásd következő oldal) a nyitrai kerület összes járásának lebontásában mutatja be a magukat magyar nemzetiségűnek vallók arányát. A magyar lélekszám a komáromi járásban (61,58%) a legnagyobb, amit az érsekújvári (31,89%), a lévai (21,16%) és a vágsellyei (27,94%) járások követnek. A nyitrai járásban mindössze 4,13% volt a magukat magyarnak vallók aránya, az aranyosmaróti és nagytapolcsányi járásokban a magyar polgárok száma nem éri el az 1%-ot sem.

**2. táblázat:**  
Lakosok száma nemzetiség szerint  
a Nyitrai régió összes járásában  
2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Komáromi járás	62 166	61,58%
Érsekújvári járás	44 066	31,89%
Lévai járás	23 372	21,16%
Vágsellyei járás	14 385	27,94%
Nyitrai járás	6 798	4,13%
Aranyosmaróti járás	317	0,77%
Nagytapolcsányi járás	109	0,15%

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

A 3. táblázat a nagyszombati régióban élő magyarok arányát mutatja be az összes járás lebontásában. Alátámasztva a szakirodalmat, a 2021-es népszámlálási adatok is azt mutatják, hogy a dunaszerdahelyi járásban (68,65%) él a legtöbb a magyar nemcsak a nagyszombati kerületben, hanem országos szinten vizsgálva is. Továbbá a galántai járásban 31,1% a magyar nemzetiségűek aránya, azonban az összes többi járásban még csak meg sem közelíti az 1%-ot a magukat magyarnak vallók.

**3. táblázat:**  
Lakosok száma nemzetiség szerint  
a Nagyszombati régió összes kerületében  
2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Dunaszerdahelyi járás	85 586	68,65%
Galántai járás	29 582	31,1%
Nagyszombati járás	322	0,24%
Póstyéni járás	132	0,21%
Galgóci járás	74	0,17%
Szenicei járás	72	0,12%
Szokolcai járás	63	0,13%

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

#### 4. Témakörben megjelent tanulmányok felvidéki vonatkozásban

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016 az ifjúsággal foglalkozó kutatások legaktuálisabb kutatássorozata, amelybe az anyaországi fiatalság mellett, a Kárpát-medencében élő jelentős magyarsággal rendelkező régiók fiatalsága is bekerült. A határon túli magyar társadalmak előregeledi tendenciája magas. A nagyobb etnikai csoportba való beolvadás, a fiatalok identitásukkal kapcsolatos döntései, a megemelkedett kivándorlási arány, illetve a vegyes házasság intézménye kihívások elé állítják a kisebbségi nemzetek túlélési képességét. Az etnikailag homogén párkapcsolatban élők aránya Felvidéken (70%) a legalacsonyabb. A 2016-os kutatásból az is kiderül, hogy a felvidéki fiatalok házasságkötési hajlandósága összefüggésbe hozható az alacsony iskolai végzettséggel. (Kiss-Kozma, 2019; PAPP Z. VITA, 2018). A 2000-es évek elején Szlovákiában nemzetiségtől függetlenül csökkent a fertilitási ráta. A szlovák és magyar nemzetiségű nők között nincsenek áthidalhatatlan különbségek a gyermekvállalás szempontjából, azonban jellemzően a magyar nők korábban vállalnak gyermeket, de még így is a gyermekvállalási hajlandóság csökkenő tendenciát mutat. A szlovákiai magyar fiatalok körében leginkább az élettársi kapcsolat jellemző, a házasságot kötők száma csökken, ezzel párhuzamosan az egyedülállók aránya nő (VITA-GEAMBASU, 2022).

Székely (2018) tanulmányában kifejti, hogy a 2001 és 2016-os külhoni magyar ifjúsággal foglalkozó kutatások alapján a kétgyermekes családmódot a szlovákiai magyar fiatalok mindössze 45%-a, illetve a gyermek nélküli életformát 10%-a preferálja. A 2016-os adatok szerint, az oktatási rendszerben szereplő külhoni magyar fiatalok aránya Szlovákiában a legalacsonyabb (33%), a munkaerőpiacon aktívan jelenlévő magyar fiatalság itt a legmagasabb (54%). A felvidéki magyar fiatalok körében tapasztalható a legintenzívebb asszimiláció, ami identitásváltoztatásra utal. A 2001-es adatok szerint a felvidéki fiatalság 95%-a, 2016-ban csak 77%-a vallotta magát magyarnak. A 2016-os adatok azt mutatják, hogy a felvidéki magyar fiatalok legnagyobb problémája az anyagi bizonytalanság, az életcélok hiánya és a munkanélküliség. Mrva (2019) tanulmányában a felvidéki magyar fiatalság problémáit elemzi. A Fórum Intézet (2012) kutatásából begyűjtött

adatok alapján konstatálta, hogy a szlovákiai magyar fiatalokat a munkanélküliség és adott szakterületen való elhelyezkedés nyugtalanítja leginkább.

Gábrity Molnár és Morvai (2018) tanulmányukban a fiatalságot érintő alapvető problémákat veszik górcső alá. A 2016-os ifúságkutatás 1000 fős felvidéki mintaelemszámot tett ki. A felvidéki fiatalság nagyon (15%), vagy inkább kedvezőtlennek (33%) tekinti elhelyezkedési lehetőségeit lakóhelyén és a környéken. A tanulási és képzési lehetőségek kapcsán a felvidéki fiatalok 69%-ban voltak elégedettek. A személyes élettervek megvalósítási esélyeivel, a jövőbeli kilátásokkal és az életfeltételekkel elégedettek, vagy inkább elégedettek a felvidéki fiatalok. Bokányi, Gyorgyovich és Pillók (2018) tanulmányukban kimutatták, hogy a felvidéki magyar fiatalok tervei között szerepel legkevésbé a külföldi és az anyaországi munkavállalás lehetősége. A felvidéki fiatalok jelentős százalékát (90%) a jobb megélhetés reménye csábítaná külföldre, illetve az otthoni kilátástalanság és lehetőségek hiánya. Ezen döntést leginkább a családhoz, barátokhoz és a szülőhazához való ragaszkodás befolyásolja.

Péti, Csata, Schwarz és Borbély (2021) tanulmányukban az anyaország és a határon túli magyar közösségek társadalmi és gazdasági helyzetképét kívánták bemutatni, amihez a Nemzetstratégiai Kutatóintézet által lefolytatott kutatási eredményeket használták fel. A Nemzetstratégiai Kutatóintézet egyik legfőbb célja egy egységes adatbázis létrehozása, ami a Kárpát-medencében élő magyarság társadalmi és gazdasági helyzetéről nyújt információkat. A gazdasági mutatók vizsgálata szempontjából, a felvidéki magyarság körében a munkanélküliségi ráta nem sokkal magasabb, mint az anyaországban. Szlovákiában élő magyarság körében a magánvállalkozók aránya meglepően magas, 18,2%. A legmagasabb átlagbér (euróban értendő) a felvidéki magyarságot érinti, ami meghaladja a magyarországi átlagot is. Az egy főre jutó jövedelem egy átlagos felvidéki magyar háztartásban 475 euró/fő/hó. Továbbá a tanulmányból az is kiderül, hogy az anyaországhoz képest a határon túli magyarság eltérő élethelyzetben van. A gazdasági mutatók alakulásának értelmében több esetben a felvidéki magyarság jobb eredményt produkál, mint Magyarország.

Csata (2017) tanulmányában a külhoni magyar fiatalság munkaerőpiaci és jövedelmi helyzetét vizsgálja, a GeneZYs 2015-ös felméréséből származó adatok

mentén. A gazdasági szempontokat elemezve döbbenetes eltérések mutathatók ki a külhoni magyar térségek kapcsán. Összehasonlításképp a Mozaik 2001 kutatással a felvidéki fiatalok jellemzően a korai munkavállalás helyett, a továbbtanulás lehetőségét választják. A GeneZYs (2015) felméréséből kiderül, hogy a felvidéki magyar fiatalság 41%-a alkalmazotti pozícióban van, 6,9%-a magánvállalkozóként tevékenykedik, 2,7%-a alkalmi munkából él, 0,8%-a háztartásbeli, 6%-a munkanélküli, 3%-a gyesen van és 9,5%-a bizonytalan helyzetben van. A Mozaik (2001) felméréséhez képest, a munkanélküliek és a bizonytalan helyzetben lévő fiatal magyarok aránya jelentősen csökkent 2015-re.

Szlovákiában a magyarlakta régiók között vannak kevésbé fejlett és fejlett régiók is. A keleti régióban élő magyarságot sújtja a munkanélküliség leginkább. A nyugati régióban élő magyarság van a legkedvezőbb gazdasági helyzetben. A fővároshoz közeli települések fejlődési pályája felfelé ívelő, azonban a magyar nemzetiség kárára van (PÉTI ET AL., 2015).

A 4. Táblázat a 2021-es népszámlálási adatok segítségével mutatja be a Szlovák Köztársaság összes régiójában a foglalkoztatás alakulását. A legtöbb állampolgárt a pozsonyi kerület foglalkoztatja, ami 318 939 főt jelent. Egymást követve, hasonlóan magas foglalkoztatási létszámot produkál az eperjesi, a zsolnai, a kassai és a nyitrai kerület is.

#### 4. táblázat:

#### Lakosok száma foglalkoztatás szerint a Szlovák Köztársaság összes régiójában 2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Százalékban kifejezve
Pozsonyi kerület	318 939
Eperjesi kerület	288 464
Zsolnai kerület	286 304
Kassai kerület	280 262
Nyitrai kerület	280 148
Trencsényi kerület	252 019
Nagyszombati kerület	245 427
Besztercebányai kerület	241 271

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

Továbbiakban az egyes táblázatok a legnagyobb magyar lélekszámmal rendelkező régiók járásainak bemutatására koncentrálnak. Az 5. táblázat a nyitrai régió összes járására kivetítve mutatja be a foglalkoztatás alakulását a 2021-es népszámlálási adatok alapján. A legtöbb foglalkoztatott a nyitrai járásban (71 139 fő) található, míg a legkevesebb polgárt az aranyosmaróti járás (16 475 fő) foglalkoztatja.

**5. táblázat:**  
**Lakosok száma foglalkoztatás szerint**  
**a Nyitrai régió összes járásában**  
**2021. január 1-jén**

Magyar nemzetiségű polgárok	Százalékban kifejezve
Nyitrai járás	71 139
Érsekújvári járás	57 095
Lévai járás	42 145
Komáromi járás	40 635
Nagytapolcsányi járás	30 849
Vágsellyei járás	21 810
Aranyosmaróti járás	16 475

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

A 6. táblázat a nagyszombati régió összes járásában számszerűsíti a foglalkoztatást. A nagyszombati (57 535 fő) és a dunaszerdahelyi járásokban (53 340 fő)

**6. táblázat:**  
**Lakosok száma foglalkoztatás szerint**  
**a Nagyszombati régió összes járásában**  
**2021. január 1-jén**

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Dunaszerdahelyi járás	85 586	68,65%
Galántai járás	29 582	31,1%
Nagyszombati járás	322	0,24%
Póstyéni járás	132	0,21%
Galgóci járás	74	0,17%
Szenicei járás	72	0,12%
Szokolcai járás	63	0,13%

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

a legmagasabb a foglalkoztatás. A szokolcai (21 134 fő) és a galgóci járásokban (19 287 fő) a legalacsonyabb a foglalkoztatás.

Szlovákia gazdaságát 99,9%-ban kis-, és középvállalkozás alkotja (Mura et al., 2022). A szakirodalom szerint a szlovákiai magyarság körében is népszerű egyéni vállalkozó lenni. A 7–8. táblázat a nyitrai és a nagyszombati régiók járásában mutatja be az egyéni vállalkozók és az alkalmazottak százalékos megoszlását. A nyitrai régióban a legtöbb egyéni vállalkozó a nyitrai (10 905 fő) és az érsekújvári járásban (8 014 fő) található. A 61,58%-ban magyar nemzetiségű lakossal rendelkező komáromi járásban az egyéni vállalkozók aránya 14,51%.

**7. táblázat:**  
**Lakosok száma nemzetiség szerint**  
**a Nyitrai régió összes járásában**  
**2021. január 1-jén**

Foglalkoztatás	Egyéni vállalkozó		Alkalmazott	
	Szám	%	Szám	%
Komáromi járás	6 925	14,51	36 771	77,05
Érsekújvári járás	8 014	12,39	51 739	79,09
Lévai járás	7 948	15,81	38 312	76,22
Vágsellyei járás	3 248	12,94	20 400	81,27
Nyitrai járás	10 905	13,25	66 059	80,25
Aranyosmaróti járás	3 022	15,45	15 166	77,54
Nagytapolcsányi járás	4 298	12,18	28 429	80,60

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

A nagyszombati régióban, a 68,65%-ban magyar nemzetiségű lakossal rendelkező dunaszerdahelyi járásban van a legtöbb egyéni vállalkozó, ami 14,76%-ot tesz ki. A két magyar többségű járás között az egyéni vállalkozás szempontjából alig figyelhető meg kétszázadnyi különbség.

A 9. táblázat a családi állapot szerint sorolja be a Szlovák Köztársaság lakosságát. A legtöbb hajadon/nőtlen polgár a besztercebányai kerületben (45,15%), a legtöbb férjezett/nős polgár az eperjesi kerületben (42,38%) él, a legtöbb elvált polgár a pozsonyi kerület (9,57%) lakosa, a legtöbb özvegy a nyitrai kerület (8,12%) polgára.

**8. táblázat:**  
**Lakosok száma foglalkoztatás szerint**  
**a Nagyszombati régió összes járásában**  
**2021. január 1-jén**

Foglalkoztatás	Egyéni vállalkozó		Alkalmazott	
	Szám	%	Szám	%
Dunaszerdahelyi járás	9 290	14,76	49 443	78,56
Nagyszombati járás	8 558	12,87	53 887	81,05
Galántai járás	6 609	13,81	38 349	80,14
Póstyéni járás	3 779	12,22	24 673	79,75
Szenicai járás	3 266	11,14	23 925	81,6
Szokolcai járás	2 453	10,36	19 446	82,11
Galgóci járás	2 308	10,65	18 175	83,88

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

## 5. Magyar nyelvhasználat és oktatás Felvidéken

Egy adott országon belül a nemzeti kisebbségek fennmaradásának kulcsa az anyanyelvhasználat és az anyanyelven történő oktatás biztosítása (VARGA, 2003). A külföldi magyarok magyarságuk megóvása,

közösségeik tovább élése és gyarapodása érdekében alapvető küldetésének számít az anyanyelv használata és ápolása. A történelem során a magyar nyelvnek különféle nyelvpolitikai státusa volt. A nyelvi jogok az alapvető és globális emberi jogok központi része (LÁNCOS, 2009). A Kárpát-medencében a magyar nyelv egyik térségben sincs azonos státusban az államnyelvvél. A magyar nyelv veszélyeztetettségét semmilyen kimutatás nem tudja igazolni, azonban lokális, vagy regionális tekintetben ez nem feltétlenül mondható el (BARTHA, 2003). Szlovákiában is az államnyelv a többségi nyelv, a kisebbségi nyelvhasználat jogi keretek között szabályozott (SZABÓ, 2013). A nyelvhasználatra irányuló jogok nyelvi szinten alapot képeznek a lakosság közhatalmi viszonyához. Számos civil kezdeményezés és szerveződés megalakult az elmúlt tíz évben, céljuk többek között a kétnyelvűség és a hivatali magyar nyelvhasználat jogának biztosítása (VASS, 2013). Magyarország és Szlovákia közötti határvonal mentén alakult ki az intenzív magyar kisebbségi közösség (Felvidék). Néprajzi megközelítésben a Szlovákiában élő magyar lakosság három régióra és hét tájegységre osztható. A Kárpát-medencében élő magyarság azonosságtudatának alapja a nyelv, ami a Felvidéken élő magyarságra is igaz (PÉNTÉK, 2007). A szlovákiai magyarok létszámban és hatalmi-politikai szempontból is, kisebbségi közösséget alkotva kétnyelvűségben élnek (ERDÉLYI, 2015). Az itt élő magyarok

**9. táblázat:**  
**Lakosok száma családi állapot szerint a Szlovák Köztársaság összes régiójában**  
**2021. január 1-jén**

Családi állapot	Hajadon/Nőtlen	Férjezett/Nős	Elvált	Özvegy	Nem egállapított
Nyitrai kerület	9 290	14,76	49 443	78,56	0,41%
Nagyszombati kerület	8 558	12,87	53 887	81,05	0,46%
Kassai kerület	6 609	13,81	38 349	80,14	0,26%
Besztercebányai kerület	3 779	12,22	24 673	79,75	0,20%
Pozsonyi kerület	3 266	11,14	23 925	81,60	1,07%
Trencsényi kerület	2 453	10,36	19 446	82,11	0,25%
Eperjesi kerület	2 453	10,36	19 446	82,11	0,12%
Zsolnai kerület	2 308	10,65	18 175	83,88	0,17%

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

nyelvhasználata az általános magyar nyelvhasználattól eltér, ugyanis a többségi nyelv (szlovák) hatására más nyelvi elemeket alkalmaznak, vagy a magyar nyelvi elemekhez más jelentést rendelnek (KOVÁCS, 2021). Veres és Ruff (2018) tanulmányukban a 2016-os ifjúságkutatásból származó adatokat elemezve rávilágítanak arra, hogy a Szlovákiában élő magyar fiatalok 71%-a úgy véli, hogy az ott élő magyarok a szlovák nemzet (többségi nemzet) részét is képezik, illetve 69%-a szerint a magyar nemzet részét képezik. A kutatásban szereplő fiatalok többsége (46%) elsődleges hazájának Szlovákiát tekinti, a Felvidéket 9%-os arányban jelölték meg. A szlovákiai magyar fiatalok alkalmazza legintenzívebben a magyar és a szlovák nyelvet párhuzamosan. A fiatalok többsége (66%) családi környezetben és baráti környezetben (50%) használja anyanyelvét, az államnyelvet leggyakrabban hivatali ügyintézés (47%) során alkalmazza.

A 10. táblázat a Szlovákiában élő magyar anyanyelvű lakosok számát és százalékos megoszlását mutatja be a 2021-es népszámlálási adatok felhasználásában. A legtöbb magyar anyanyelvű polgár a nyitrai (23,8%) és a nagyszombati (21,18%) kerületben él. A magyar anyanyelvűek aránya a trencsényi (0,18%), az eperjesi (0,13%) és a zsolnai (0,11%) kerületben nem éri el az 1%-ot sem.

#### 10. táblázat:

#### Lakosok száma anyanyelv szerint a Szlovák Köztársaság összes régiójában 2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Nyitrai kerület	161 343	23,80%
Nagyszombati kerület	119 866	21,18%
Kassai kerület	80 926	10,35%
Besztercebányai kerület	75 861	12,13%
Pozsonyi kerület	21 319	2,96%
Trencsényi kerület	1044	0,18%
Eperjesi kerület	1037	0,13%
Zsolnai kerület	779	0,11%

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

A 11–12. táblázat a két legnagyobb magyar lélekszámmal rendelkező régió (nyitrai és nagyszombati) járásait mutatja be a magyar anyanyelv szempontjából. A nyitrai régióban a legtöbb magyar anyanyelvű polgár a komáromi járás lakosa, ami százalékban kifejezve 65,71%.

#### 11. táblázat:

#### Lakosok száma anyanyelv szerint a Nyitrai régió összes járásában 2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Komáromi járás	66 339	65,71%
Érsekújvári járás	47 011	34,02%
Lévai járás	25 134	22,75%
Vágsellyei járás	14 886	28,92%
Nyitrai járás	7513	4,56%
Aranyosmaróti járás	329	0,80%
Nagytapolcsányi járás	131	0,18%

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

A nagyszombati régióban a legtöbb magyar anyanyelvű polgár a dunaszerdahelyi járás lakosa, ami százalékban megjelenítve 71,22%.

#### 12. táblázat:

#### Lakosok száma anyanyelv szerint a Nagyszombati régió összes kerületében 2021. január 1-jén

Magyar nemzetiségű polgárok	Számmal kifejezve	Százalékban kifejezve
Dunaszerdahelyi járás	88 795	71,22%
Galántai járás	30 324	31,88%
Nagyszombati járás	354	0,27%
Pöstyéni járás	147	0,23%
Galgóci járás	80	0,18%
Szenicei járás	89	0,15%
Szokolcai járás	77	0,16%

Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés

A folyamatosan romló demográfiai folyamatok hatással vannak a régió magyarságának oktatási helyzetére is. A két népszámlálás között eltelt tíz évben az országos átlagot szem előtt tartva, a magyar nemzetiségű tanulók aránya 24%-kal, a magyar tanítási nyelvű tanintézményt látogató tanulók aránya 20%-kal esett vissza. A nyitrai járásban él a felvidéki szórványmagyarság jelentős százaléka, ahol a magyar tanítási nyelvű intézményekbe járók száma felére csökkent. Folyamatosan csökken a magyar többségű települések száma, emellett a magyar tannyelvű iskolák száma is fogyatkozik. Szlovákiában a magyar nyelvű oktatást előnybe részesítők száma csökken, egyrészt demográfiai okokból, másrészt a szülők szlovák tannyelvű iskolákba íratják gyermekeiket. Úgy vélik, a szlovák tannyelvű iskolák minőségibb oktatást kínálnak gyermekeik számára, illetve egy tantárggyal (magyar) kevesebbet kell tanulniuk. Tudományosan bizonyított, hogy az ilyen helyzetben lévő gyerekek vegyes házasságban születtek (MOLNÁR ET AL., 2020). A nemzeti kisebbségek legfőbb célterekvése a társadalmi fennmaradás és túlélés. A Kárpát-medencében számos kutatás készült, amely bebizonyította, hogy akik anyanyelvükön tanulnak, sokkal inkább vallják magukat magyar nemzetiségűnek, mint akik államnyelven folytatják tanulmányaikat. A nemzeti identitástudat kialakulásához hangsúlyos szempont az anyanyelven történő oktatás és tanulás (FERENC, 2012). A Kárpát-medencében a magyar nyelvű oktatás különböző szintű oktatási intézményekben lehetséges. A Kárpát-medence minden magyarlakta térségében megfogalmazódott az igény a magyar nyelvű felsőoktatás kiépítése iránt, ami anyaországi támogatásból jöhetett létre (FERENC, 2010). Szlovákiában nem kezelik a magyar oktatásügyet külön szervezeti rendszerként, ugyanis a szlovák közoktatás része. A magyarlakta területeken a magyar ajkú tanulók számára megfelelő számban van biztosítva magyar nyelven történő oktatás. Ettől függetlenül minden oktatási intézményben kötelező tárgyként szerepel a szlovák nyelv és irodalom oktatása (VANČO, 2017). A Kárpát-medencében a kisebbségi magyar felsőoktatás rendhagyó módon alakult. Az anyanyelven zajló felsőoktatás képzési területei, különösen a renoméval rendelkezők mai napig hiányosak (pl. orvosi, vagy jogi képzés). Ezen kívül a hallgatói létszám lemorzsolódása több szinten érinti a kisebbségi magyar felsőoktatási

intézményeket is. A 2016-os Magyar Ifjúság Kutatás eredményei szerint, a 19–29 éves fiatalság körében Felvidéken 7,8% a tanulmányaikat megszakítók aránya (SÜTŐ, 2021).

Bocsi (2018) tanulmányában kifejti, hogy a határon túli magyarok körét érintő oktatási rendszer eltérő szempontokra helyezi a hangsúlyt. Az anyanyelven történő oktatás segít az identitástudat megőrzésében, egyidejűleg fontos szem előtt tartani az államnyelven zajló oktatás potenciális előnyeit is. Az anyanyelven és az államnyelven zajló oktatás közötti kapcsolat vizsgálata számos kutatót megszólított. Tanulmánya kapcsán megállapította, hogy a felvidéki fiatalok több mint fele, 54%-a dolgozik és 33%-a tanul, vagy valamilyen képzésben részt vesz. A legmagasabb iskolai végzettségnek az érettségi (37%) számít, amit a diploma (34%) megszerzése követ. Az európai rangsorban foglalkoztatási szempontból, a 15-29 korcsoportba tartozó magyar fiatalok középmezőnyben helyezkednek el. A határon túli adatok alapján elmondható, hogy csekély számban vannak jelen ezen korosztályba tartozó munkanélküli fiatalok Felvidéken. Azon fiatalok aránya, akik nem dolgoznak és nem is tanulnak elenyésző (SZANYI-F. – SUSÁNSZKY, 2018).

A 13. táblázat (lásd következő oldal) a legnagyobb magyar lélekszámmal rendelkező régiókban (nyitrai és nagyszombati) mutatja be a lakosságot az elért legmagasabb iskolai végzettség megközelítésében. A nyitrai kerületben a lakosok 17,67%-a általános iskolai végzettséggel rendelkezik, 24,7%-ának középfokú végzettsége van érettségivel, valamint 16,05%-a felsőfokú végzettséggel bír. A nagyszombati kerületben a polgárok 17,02%-a általános iskolai képesítéssel rendelkezik, 24,7%-ának középfokú tanulmányokat végzett és érettségit szerzett és 15,82%-a diplomás.

A 14. táblázat (lásd következő oldal) a nagyszombati és nyitrai régiók legnagyobb magyar lélekszámmal rendelkező járásaiban számszerűsíti a lakosok legmagasabb iskolai végzettségét. A komáromi járásban az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 21,41%, a lakosok 23,11%-a érettségizett, illetve a lakosok 12,35%-a rendelkezik egyetemi diplomával. A duna-szerdahelyi járásban a polgárok 19,68%-a általános iskolai végzettséggel rendelkezik, 22,71%-ának középfokú végzettsége van érettségivel és 13,84%-a egyetemi képesítéssel rendelkezik.

**13. táblázat:**  
**Lakosok száma a Szlovák Köztársaság Nyitrai és Nagyszombati régiójában**  
**elért legmagasabb iskolai végzettség szerint**  
**2021. január 1-jén**

Oktatás	Összesen	Általános iskolai végzettség		Középfokú végzettség érettségivel		Felsőfokú végzettség	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%
Nyitrai kerület	677 900	119 818	17,67	167 475	24,70	108 826	16,05
Nagyszombati kerület	566 008	96 340	17,02	139 819	24,70	89 520	15,82

*Forrás: SODB, 2021. szerkesztés*

**14. táblázat:**  
**A Nagyszombati és Nyitrai régió választott kerületeiben**  
**elért legmagasabb iskolai végzettség szerinti lakosok száma**  
**2021. január 1-jén**

Oktatás	Összesen	Általános iskolai végzettség		Középfokú végzettség érettségivel		Felsőfokú végzettség	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%
Komáromi járás	100 952	21 616	21,41	23 334	23,11	12 470	12,35
Dunaszerdahelyi járás	124 669	24 530	19,68	28 309	22,71	17 258	13,84

*Forrás: SODB, 2021. saját szerkesztés*

## 6. Következtetések

A Kárpát-medencében élő magyarság társadalmi-gazdasági helyzetének felmérése összetett és időigényes feladat. A témakör iránt érdeklődő kutatók munkáját nehezíti, hogy országos szinten kevés, vagy szinte alig születik felmérés a magyar nemzeti kisebbségekre vonatkozóan. A meglévő adatbázisok elavultak, előfordulhat, hogy az adatok torzultak. Az elmúlt időszakban a GeneZYs (2015) kutatás hasonló eredményekkel szolgált, mint a 2016-os Magyar Ifjúság Kutatás. A kérdőíves felmérések során rögzített válaszokból kiderült, hogy a szlovákiai magyar fiatalság legnagyobb problémája a munkaerőpiachoz köthető. Szlovákiában a társadalmi-gazdasági helyzetkép kirajzolódásához a tízévente megvalósuló népszámlálási adatok szolgálnak segítségül, azonban ennyi idő alatt nagyon sok változás következik be és az adatok nem feltétlenül

képezik le a valóságot. A népszámláláson túl érdemes lenne egy szűkebb időszávot megszabni és a magyarlakta régiókban társadalmi-gazdasági szintű kvantitatív és kvalitatív felméréseket is végezni. Szlovákiában (Felvidéken) a magukat magyarnak valló lakosok száma folyamatosan csökken. Ez a tendencia a tízévente megvalósuló népszámlálási adatokból is kiderül. Annak ellenére, hogy a népszámláláson először volt biztosított második nemzetiség megjelölése, még így is kevesebb magyar nemzetiségű polgár volt az országban, mint 2011-ben. A szlovákiai magyar fiatalság körében nagy az asszimiláció, ami a vegyes párkapcsolatok és házasságok következménye. A magyar nyelvhasználat folyamatosan háttérbe kerül, az államnyelven tanuló diákok száma növekszik. A magyar nyelv inkább családi körben alkalmazott, hivatali alkalmazása elenyésző. Szlovákiában a leginkább magyarok által lakott területek még mindig a nyitrai és nagyszombati kerületek. A nyitrai

régióban a komáromi járás, a nagyszombati régióban a dunaszerdahelyi járás rendelkezik a legnagyobb magyar lélekszámmal. Ennek ellenére ezen régiókban és járásokban is folyamatosan fogyatkozik a magukat magyar nemzetiségűnek vallók aránya. Egy határon túli magyar kisebbséggel rendelkező országban a nemzeti identitástudat és felelősségvállalás elengedhetetlen tényezője a magyarság túlélésének. Fontos, hogy elsősorban a fiatalságban legyen ösztönző erő

arra, hogy ne hagyják megsemmisülni magyarságtudatukat, hogy ne fordítsanak hátat történelmi és nemzeti mivoltuknak. Ugyan kezükben a láthatatlan fegyver és a szükséges muníció a kisebbségi lét javának szolgálatára, fontos, hogy ne kisebbségként tekintsenek magukra a többségben, hanem egy olyan szilárd és erős közösség részesei legyenek, amelynek tagjai büszkék származásukra, nyelvükre és kultúrájukra.

## Irodalom

Bartha Csilla (2003). A kisebbségi nyelvek megőrzésének lehetőségei és az oktatás. In Nádor Orsolya és Szarka László (szerk.), *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép Európában* (pp. 56–75). Budapest: Akadémiai Kiadó.

Bocsi Veronika (2018). (Kárpát-medencei) Erőforrástérkép – Magyar fiatalok az oktatás világában. In Székely Levente (szerk.), *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében: Magyar Ifjúság Kutatás 2016* (pp. 183–204). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Bodó A. (2020). Szórványok kutatása – Régi és új dilemmák. In Péti Márton, Schwarz Gyöngyi, Ress Boglárka (szerk.), *Multidiszciplináris tanulmánykötet a Kárpát-medence és magyarságának egyes társadalmi, gazdasági, környezeti jelenségeiről és kihívásairól* (pp. 94–101). Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

Bokányi Zita, Gyorgyovich Miklós, és Pillók, Péter (2018). Rétegek és társadalmi mobilitás a fiatal társadalmi csoportban. In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás 2016* (pp. 141–180). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Borbély Mátyás (2020). A külhoni magyarság társadalmi-gazdasági pozícióit vizsgáló kutatások területi vonzásai. In Péti Márton, Schwarz Gyöngyi, Ress Boglárka (szerk.), *Multidiszciplináris tanulmánykötet a Kárpát-medence és magyarságának egyes társadalmi, gazdasági, környezeti jelenségeiről és kihívásairól* (pp. 38–49). Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

Borbély Mátyás, Csécsi Dávid és Péti Márton (2022). A Kárpát-medencei külhoni magyarság társadalmi-gazdasági pozícióinak vizsgálatára alkalmas adatkörök összehasonlító elemzése. *Statisztikai Szemle*, 100 (8), pp. 749–782. DOI: 10.20311/stat2022.8.hu0749

Csata Zsombor (2017). Helyzetkép a határon túli magyar fiatalok munkaerőpiaci és gazdasági helyzetéről. In *Változó kisebbség: Kárpát-medencei Magyar fiatalok: A GeneZYs 2015 kutatás eredményei* (pp. 367–387). Budapest: Mathias Corvinus Collegium Tihanyi Alapítvány, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet.

Csata Zsombor, Schwarz Gyöngyi, Péti Márton, és Borbély Mátyás (2021). A Kárpát-medencei magyarok életminőségének összehasonlító elemzése. *Kisebbségi Szemle*, 6 (2), pp. 59–85.

Erdélyi Margit (2015). Nyelvkultúra és identitás. In Szabóné Kedves Ágnes (szerk.), *Anyanyelv és Nemzeti identitás – Konferencia-kiadvány a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-dunántúli régióban” című TÁMOP-4.1.2.b-13/1-2013-0014 pályázat keretében megvalósult nemzetközi Anyanyelv-pedagógiai konferencián elhangzott előadásokból* (pp. 34–41). Pécs: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar Társadalomtudományi Intézet.

Ferenc Viktória (2010). A kisebbségi magyar felsőoktatás és nyelvi kihívásai a Kárpát-medencében: problémák és feladatok. *Regio*, 2010, 21 (3), pp. 59–89.

Ferenc Viktória (2012). Magyar nyelvű kisebbségi felsőoktatás a Kárpát-medencében: Nyelvi, nyelvpolitikai kihívások (A szlovákiai és ukrán példák).

*Doktori értekezés.* Pécs: Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program.

Gábrity-Molnár Irén, és Morvai Tünde (2018). (Kárpát-medencei) Problématérkép- Nemzedéki problémák. In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás* (pp. 269–313). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Horbulák Zsolt, és Demeter, Gábor (2022). Dél-Szlovákia meghatározása a szlovákiai magyar tudományos életben. *Történeti Földrajzi Közlemények*, 10 (1–2), pp. 111–131.

Kiss-Kozma, Georgina (2019). Pillanatkép a magyar ifjúságról- Az Ifjúság Kutatássorozat legfrissebb hulláma. *Kisebbségi Szemle*, 4 (1), pp. 93–105.

Kovács Csaba, és Rovács, Barna (2021). Magyarok a Kárpát-medencében- a népszámlálási adatok tükrében. *Századvég*, 26 (3), pp. 61–83.

Kovács, László (2021). A Nyelvjárások és a Köznyelv Viszonya a Kisebbség Nyelvhasználatában. Nyelvhasználói Vélemények és Ítéletek. In Pomozi Péter (szerk.), *A magyar nyelv a Kárpát-medencében Trianon előtt és után, Nyelv és oktatáspolitikai tanulmányok* (pp. 45–55). Budapest: Magyarságkutató Intézet.

Láncos, Petra Lea (2009). Részvételi jogok és a nyelvi sokszínűség az Európai Unióban. *Miskolci Jogi Szemle*, 4 (2), pp. 112–128.

Lőcsei Hajnalka, Farkas György, Kovály Katalin, Tátrai Patrik, és Török Ibolya (2021). Területi növekedési pályák a Kárpát-medencében a 2010-es években (I): Általános helyzetkép. *Kisebbségi Szemle*, 6 (3), pp. 7–28.

Lőcsei Hajnalka, Farkas György, Kovály Katalin, Tátrai Patrik, és Török Ibolya (2021). Területi növekedési pályák a Kárpát-medencében a 2010-es években: Regionális folyamatok (2021). *Kisebbségi Szemle*, 6 (4), pp. 7–41.

Máté, László (2021). Kassa és Vidékének Magyarsága az Ezredfordulón. Gondolatok a Nyelv Szerepéről a Kultúrában. In Pomozi Péter (szerk.), *A magyar nyelv a Kárpát-medencében Trianon előtt és után* (pp. 57–67). Budapest: Magyarságkutató Intézet.

Molnár Gergely, Péti Márton, Schwarz Gyöngyi, és Szabó Balázs (2020). A végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklésének lehetőségei a Kárpát-medencei magyar köznevelésben. *Kutatási jelentés*. Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

Mrva Marianna (2019). A szlovákiai magyar fiatalok társadalmi helyzete és kilátásai. In Kovács Gergely és Molnár Gergely (szerk.), *Fiatalok a Kárpát-medencében a 21. század elején*, Kárpát-haza Szemle sorozat (pp. 87–99). Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

Mura Ladislav, Fóthy Noémi, és Pásztó Vivien (2022). State support for small and medium-sized enterprises in pandemic period: evidence from slovakia. *Vadyba Journal of Management*, 38 (1), pp. 37–44. <https://doi.org/10.38104/vadyba.2022.1.04>

Papp Z. Attila (2012). Kisebbségi magyarok oktatási részvételének értelmezési lehetőségei. *Educatio*, 2012, 24 (1), pp. 3–23.

Papp Z. Attila és Vita Emese (2018). Megmaradás és Átörökítés- Külhoni Magyar Fiatalok Demográfiai, Társadalmi Folyamatai. In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás 2016* (pp. 107–138). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Péntek István (2012). Nyelvi tervezés és nyelvstratégia a Kárpát-medencében. In Kántor Zoltán (szerk.), *Térvessztés és Határtalanítás A magyar nyelvpolitika 21. századi kihívásai* (pp. 15–31). Budapest: Nemzetpolitikai Kutatóintézet, Lucidus Kiadó.

Péntek János (2007). Nyelv és identitás a Kárpát-medencében. *Hitel*, 2007 (7), pp. 91–98.

Péti Márton, Szabó Balázs és Szász Jenő (2015). A Kárpát-medencei magyarság társadalmi-gazdasági helyzete és lehetséges fejlesztési irányai. *Kutatási jelentés*. Budapest: Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

Péti Márton, Nagy Szabolcs és Szabó Balázs (2020). A Kárpát-medencei külhoni magyarság főbb helyi önkormányzati és településszerkezeti jellemzői, *Területi Statisztika*, 60 (3), pp. 277–308. DOI: 10.15196/TS600301

Péti Márton, Csata Zsombor, Schwarz Gyöngyi és Borbély Mátyás (2021). Hogy élnek a magyarok? A Kárpát-medencei magyarság életminőségének átfogó vizsgálata. *Magyar Tudomány*, 182 (6), pp. 755–768. DOI: 10.1556/2065.182.2021.6.4

Sütő Zsuzsanna (2021). A lemorzsolódás és a perzisztencia hatástényezői Közép-Európa kisebbségi magyar felsőoktatási intézményeiben. *REGIO*, 29 (4), pp. 109–127. DOI: <https://doi.org/10.17355/rkkpt.v29i4.109>

Szabó Tünde (2013). Az anyanyelvi oktatás és a kisebbségi magyarság Szlovákiában. Mother-tongue

Education and Hungarian Minority in Slovakia. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, 2013, 8 (1), pp. 103–112.

Szanyi-F. Eleonóra és Susánszky Pál (2018). Iskola-padból a munkaerőpiacra – Magyar fiatalok karrierpálya-szakaszainak elemzése. In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás* (pp. 207–229). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Székely, Levente (2018). Magyar fiatalok a Kárpát-medencében – In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás* (pp. 41–74). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Tózsér Anett (2020). A Kárpát-medencei magyar lakosság identitásának jellemzői. *Polgári Szemle*, 16 (4–6), pp. 327– 342. DOI: 10.24307/psz.2020.1025

Vančo Ildikó (2017). A szlovák nyelv tanítása szlovákiai magyar tanítási nyelvű iskolákban Általános helyzetkép. *Magyar Nyelvőr*, 141 (3), pp. 272–291.

Varga, Attila (2003). Nyelvi Jogok szabályozása. *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny*, pp. 37– 41.

Vass, Ágnes (2013). A kisebbségi nyelvhasználat helyzete Szlovákiában. *Létünk* (8), pp. 72– 91.

Veres Valér, és Ruff Tamás (2018). Kötődések-Identitás, személyes kapcsolatok és nemzeti-etnikai attitűdök a Kárpát-medence magyar ifjúsága körében. In Bauer Béla, Pillók Péter, Ruff Tamás, Szabó Andrea, Szanyi F. Eleonóra és Székely Levente (szerk.), *Magyar Ifjúság Kutatás* (pp. 387–432). Budapest: Kutatópont Kft. – ENIGMA 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.

Vita Emese és Geambaşu Réka (2022). A határon túli magyar fiatalok párkapcsolat-formálódásának trendjei az ezredforduló után. *Kisebbségi Szemle*, 7 (2), pp. 7–40.

## Források

SODB 2021. SODB2021-Obyvatelia-Základné-výsledky-(scitanie.sk) Letöltés ideje: 2023. 10. 02.